

**КОМУНАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ (УСТАНОВА, ЗАКЛАД)
«ШОСТКИНСЬКИЙ ДОШКІЛЬНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
(ЯСЛА-САДОК) №5 «ТЕРЕМОК»
ШОСТКИНСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

**ТЕМИ В ДИТЯЧОМУ САДКУ ВИВЧАЄМО -
ДОМА З БАТЬКАМИ ЗАКРІПЛЯЄМО**

Методичний посібник

Шостка -2020

Матеріали схвалено методичною радою закладу дошкільної освіти
(ясла – садок) №5 «Теремок» Шосткинської міської ради (**Протокол № 2 від
27.11.2019р.**)

Упорядник:

І.О. Рибалко вчитель –логопед вищої категорії ШДНЗ № 5, м. Шостки
Сумської області, відмінник освіти

Рецензенти:

Л.П. Костіна вихователь – методист вищої категорії ШДНЗ № 5, м.
Шостки Сумської області, відмінник освіти

Т.І. Мозговая директор інклюзивно- ресурсного центру

Теми в дитячому садку вивчаємо, з батьками дома закріплюємо / Укл.: І.О.
Рибалко / Методичний посібник. – Шостка: ШЗДО № 5 «Теремок». – 2020. –
55 с

У методичному посібнику «Теми в дитячому садку вивчаємо, з батьками
дома закріплюємо» висвітлено основні питання навчання дітей з вадами
мовлення на які повинні звернути увагу батьки займавшись дома з дітьми за
заданою темою.

Основну увагу приділено висвітленню питань формування у дітей
розвитку зв'язного та граматичного ладу мовлення.

Методичний посібник призначений для практичного використання
батьками, педагогічними працівниками в закладах дошкільної освіти.

РЕЦЕНЗІЯ

на методичний посібник

«Теми в дитячому садку вивчаємо - з батьками дома закріплюємо»

вчителя – логопеда комунальної організації (установи, закладу)

Шосткинського дошкільного навчального закладу (ясла – садка)

№5 «Теремок»

Шосткинської міської ради Сумської області.

Рибалко Ірини Олександрівни

На наш погляд автор здійснила ґрунтовний огляд завдань, які можна використовувати при вивченні лексичної теми. Робота над темой має струнку, глибоко продуману структуру. Цінним у данному посібнику є рекомендації щодо збагачення словника, розвитку зв'язного мовлення, формуванню граматичних категорій роду, числа, відмінка, часу.

Навчальний посібник складений відповідно до програмно – методичного комплексу Ю.В. Рібцун «Корекційна робота з розвитку мовлення дітей п'ятого року життя із загальним недорозвитком мовлення» і містить теоретичний матеріал, приклади, питання для самоконтролю, задачі для самостійного розв'язку, список рекомендованої літератури.

Навчальний посібник сприятиме зростанню інтересу батьків до розвитку всіх компонентів мовлення дитини, а також батьки зможуть перевірити знання, які діти отримали в дитячому садку.

У цілому навчальний посібник має теоретичне і практичне значення, відповідає сучасним вимогам оформлення, призначений для практичного використання батьками, педагогічними працівниками в закладах дошкільної освіти.

Вихователь – методист

закладу дошкільної освіти

(ясел – садка) №5 “Теремок”

Л.П.Костіна

13.03.2020 р.

Зміст

1. Вступ.....
2. «Щедра осінь ходить по землі».....
3. «Квіти – диво природи».....
4. «Країна меблів».....
5. «В світі цікавих речей».....
6. «У світі посуду».....
7. «Подорож у країну вбрання».....
8. «Моя сім'я – моя родина».....
9. «Таємниці світу тварин».....
10. «Риби».....
11. «Транспорт».....
12. «Осінній вернісаж».....
13. «Ой весела в нас зима».....
14. «Весна – красна».....
15. «Веселимось граємо – літечко вітаємо».....
16. Література.....

«Сім'я – це місце та умова постійної реалізації власного досвіду знань, без яких неможлива наступність поколінь і, як наслідок, гармонійне існування й розвиток людської спільноти.»

Джон Фауст

Вступ

Важлива роль у формуванні особистості дитини, зокрема у розвитку її мовлення, належить сім'ї.

Залежно від того, на якому етапі навчання проводиться робота, батьки мають змогу використовувати певний практичний матеріал на засвоєння знань, умінь і навичок, закріплення та перевірку вивченого щодо тієї чи іншої лексичної теми.

Наполеглива робота педагогів не дасть очікуваного результату з розвитку мовлення, якщо батьки вдома не закріплюють мовний матеріал, якщо заняття з розвитку мовлення вдома несистематичні.

ЩЕДРА ОСІНЬ ХОДИТЬ ПО ЗЕМЛІ

Ці овочі та фрукти повинні знати і називати ваші діти:

Овочі: огірок, редька, ріпа, редиска, цибуля, часник, диня, капуста, кабачок, гарбуз, патисон, помідор, морква, картопля, перець, баклажан, кавун.

Фрукти: яблуко, груша, абрикос, персик, слива, вишня, черешня, виноград, лимон, мандарин, гранат, банан, апельсин, ананас

Примітка: багато яблук, абрикосів, вишень, лимонів, мандаринів, апельсинів, гранатів.

Відвідайте разом з дитиною магазин «Овочі-фрукти». Купіть різні овочі та фрукти в присутності дитини. Познайомте її з професією продавця. Вдома покажіть дитині, як миють овочі та фрукти, чистять, ріжуть, труть на тертушці тощо, тобто готують їжу. Дайте покоштувати овочі в сирому вигляді, вареному, смаженому, соленому. Порівняйте за смаком декілька різних овочів та фруктів. Розкажіть і покажіть, які овочі кладуть в борщ, розсольник тощо.

Що роблять з фруктів? Як будуть називатись варення, джеми, соки з різних фруктів? (*варення сливове, яблучне, грушеве тощо; сік морквяний, буряковий, томатний тощо*)

Діти повинні вміти порівнювати овочі та фрукти, тобто пояснювати, чим схожі, чим відрізняються (*за формою, за величиною, за кольором, за смаком*), як ростуть та вживаються в їжу.

Пари для порівняння: Огірок - яблуко;

Яблуко – груша;

Лимон – апельсин;

Ріпа – редиска;

Морква – цибуля.

Вчити дітей складати загадки-описи, ґрунтуючись на характерних ознаках окремих овочів і фруктів.

Приклад: росте в городі, кругла, сплюснута, з хвостиком, жовта, солодка, їмо корінці, а не вершки. Можна їсти сиру і варену. Про неї знаємо казку. Що це? (*Ріпа*).

Пограйте з дитиною в ігри: «**Які бувають овочі (фрукти)?**»

Якщо овочі дозрівають рано, то це які овочі? (*Ранні*).

Якщо овочі досягають пізно, вони які? (*Пізні*).

Якщо овочі тільки-но зірвали з грядки, то вони які? (*Свіжі*).

Якщо овочі зварили, які вони стануть? (*Варені*).

Якщо овочі зберігають в морозильнику, які вони? (*Заморожені*).

Якщо овочі містять багато соку, вони які? (*Соковиті*).

Якщо овочі дуже смакують нам, які вони? (*Смачні*)

Овочі містять багато вітамінів, значить, вони які?
(*Корисні*).

«Назви слова-родичі».

Як ми називаємо сад ласкаво? (*Садочок*).

Як назвати одним словом всі рослини, що зростають у садку, вони які?
(*Садові*).

Щоб фруктове дерево виростило, його спершу треба... Що зробити?
(*Посадити*).

Як ми назвемо молоденьке деревце, призначене для того, щоб його посадили?

(*Саджанець*).

Хто вирощує та плекає садові дерева і кущі? Як називається професія такої людини?

(*Садівник*).

Вивчіть з дітьми загадки, віршики про овочі та фрукти.

«ОВОЧІ»

В.Сухар.

Усі ми добрі, соковиті,
Стиглим соком всі налиті.
Ми відомі діточкам,
Любим друзям-малюкам:
Знають Оля, Петрик, Ніна –
В нас багато вітамінів,
Ми корисні для усіх:
- Для дорослих і малих.
На городі ми зростали,
Нас саджали, доглядали,
Промінь сонця – зігрівав,
Теплий дощик поливав.
Чи зумієте малята,
Ви ім'я наше назвати?

ЗАГАДКИ

«Сидить дівчина у коморі,
А коса її надворі.»
(Морква).

«Стоїть півник на грядках
У червоних чобітках.»
(Буряк)

Миготять,
«Хто ховає під куці
Наші супи та борщі?»
(Картопля)

«Сидить баба на грядках,
Вся закутана в хустках.»
(Капуста)

«Росте пані золота,

«САД»

В.Сухар.

Люблять дуже діти фрукти,
Всім смакують ці продукти,
Бо солодкі і смачні,
Нам без них не можна, ні,
Любо нам, коли вродили
Груші, яблука та сливи,
Абрикоси, вишеньки
Добре знають малюки.
Де ж знайти, скажіть
швиденько,
Нам черешні червоненькі.
Персики та виноград?
Треба зазирнути в сад.

«Висить лампа чарівна,
Їстівна та смачна.»
(Груша).

«Вони великі і малі,
Всі кругленькі та смачні.
У зеленім листячку

А упасти з гілочки
Не хотять.»
(Яблука)

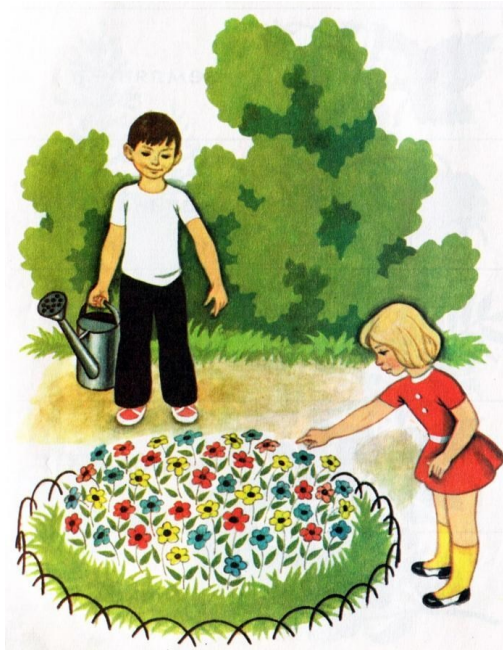
«Червона, як кров,
Солодка, мед.
Залюбки її їдять -
Тільки кісточки летять.»

(Вишня)

В неї вдача непроста,
Вона має шкір сім,
Витискає сльози всім.»
(Цибуля)

«У нас на городі зростають пани,
Що носять зелені завжди жупани,
Плестися вони повсякчас любляють.
І листом зеленим всю грядку встеляють.»
(Огірки)

КВІТИ – ДИВО ПРИРОДИ

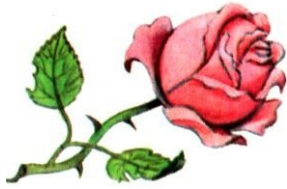

Запитайте у дитини, які вона знає квіти? (Троянди, жоржини, барвінки, ромашки, гладіолуси, айстри, проліски, тюльпани, нарциси, конвалії, дзвіноч-

ки, волошки ...).

- Де можуть рости квіти? (У лісі, на полі, на лузі, у садку, квітнику, на клумбах, в оранжереї, у теплиці, у кімнаті).

- Як ми можемо назвати одним словом квіти, що ростуть у лісі? (лісові), на полі? (польові), у садку (садові), на лузі? (лугові), у кімнаті (кімнатні).

- Як називаються квіти, які ростуть у вас дома, або у дитячому садку? (**Бальзамін, аспідістра, колеус, різні види бегонії, герань, плющ, клівія, фіалка ...**).

Роздивіться з дитиною будову квітки (корінь, стебло, листя, пуп'янок, квітка), розкажіть, що потрібно робити, щоб квітка росла та квітла. Запропонуйте дитині самій посадити та виростити квітку.

- Як називається місце на вулиці, де ростуть квіти? (*Клумба, квітник.*) Розкажіть дитині: щоб вирости красиві квіти, за ними слід доглядати. Для цього необхідне спеціальне знаряддя праці (лопата – скопати, граблі – розпушити землю, сапа – сапувати бур'яни, лійка – поливати квіти). Разом з дитиною біля свого будиночка зробіть невеличкий квітник, посійте насіння квітів і доглядайте за ним.

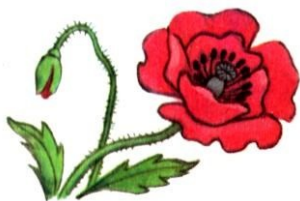
Пройдіть з дитиною місцем, роздивіться клумби, які є на площі, у парку, біля різних закладів. Розкажіть дитині, що є така професія – квітникар. Це людина, яка доглядає за клумбами. Її професія важка, клопітка, але вона радіє своїй праці, тому що виростила такі прекрасні квіти, що всіх навкруги радують.

- Як ви думаєте, навіщо потрібні клумби? (*Щоб було гарно, затишно, приємно відпочивати, щоб було чисте повітря.*)

Сходіть з дитиною в ліс, на поле, на луг, коли розквітають квіти. Розкажіть, що ці квіти нам подарувала сама природа, і ми можемо лише милуватися ними, а не нищити ці творіння. Багато квітів внесено до Червоної книги, тому що їх залишилося дуже мало, і вони можуть взагалі зникнути.

- Як стає у лісі, в полі та на лузі, коли розквітають квіти? (*Гарно, чудово, прекрасно.*)

- Як ви думаєте, яким би стало наше життя, якби у світі зникли всі квіти? (*Нецікавим, неяскравим, невеселим, сумним, безрадіним.*)

- Що дарують нам квіти? (*Радість, насолоду, милують око, піднімають настрій.*)

Є квіти, які квітнуть лише весною – це весняні квіти, влітку – літні, восени – осінні. Зимою квіти не ростуть (Чому?)

Де ми можемо побачити зимою квіти? (*В приміщенні*)

Пограйте з дитиною в ігри:

«**Збери букет**» (Троянда – букет троянд; нарцис – букет нарцисів; гладіолус – букет гладіолусів ...)

«**Скажи пестливо**» (Мальва – малявочка; барвінок – барвіночок; тюльпан – тюльпанчик...)

«**Порахуй**» (Одна лілія, дві ..., три ..., чотири ..., п'ять ..., багато лілій; один бузок, два ..., три ..., чотири ..., п'ять ..., багато бузків.)

Вивчить з дитиною віршика:

КОНВАЛІЇ

М.Познанська.

Із зеленої сорочки,
Що зіткнув весною гай,
Білі дивляться дзвіночки,
Як звуть їх – відгадай?
Це конвалії у гаї
На галявині цвітуть.
І ніде, ніде немає
Кращих квіточок мабуть.
В них так пахощів багато,
Цвіту свіжого, роси.
Хай ростуть, не буду рвати,
- Шкода їхньої краси.

РОМАШКА

М.Познанська.

На стрункій, високій нізці
Біля річки, на лужку,
У косинці - білоснізці
Стрів я квітоньку таку.
Ясним оком жовтуватим
Усміхалася мені...,
Я хотів її зірвати,
А бджола сказала: - Ні!

МІЙ КВІТНИК

М.Познанська.

Я взяла граблі й лопату
Та зроблю грядки в саду,
Посаджу на них я м'яту,
Чорнобривці, резеду.
Ще й пахучого горошку
Тут насію два рядки.

КВІТНИКАРКА

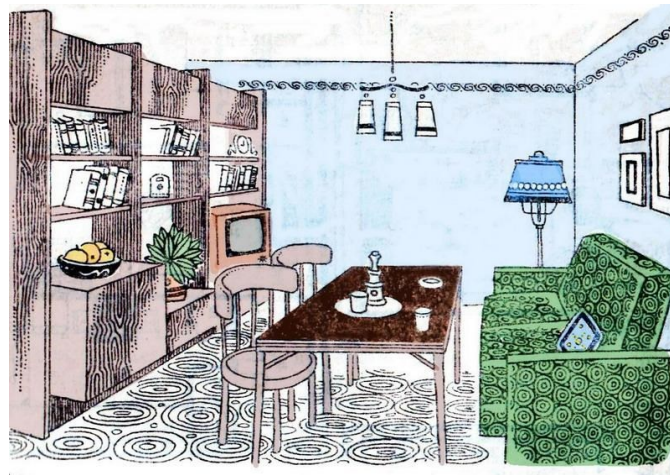
М.Познанська.

У нашій парку квітникарка
Зростила тисячі квіток!
Якщо буває дуже жарко,
Ми в парк ідемо в холодок.
Тут на спочинку по роботі
Приїжджі люди і свої.

Посаджу тюльпанів трошки,
А скраєчку – нагідки.
Пройде теплий дощ весняний,
Гляне сонце золоте,
Тепле літечко настане,
І квітник мій розцвіте.
Будуть бджоли прилітати
По медочок до квіток.
Вийде мама, вийде тато
Відпочити в холодок.
Прийдуть подружки гуляти –
Теж в квітник їх поведу.
Буду квіти поливати,
Щоб скоріш цвіли в саду.

Лиш квітникарка у турботі,
Щодень ми бачимо її.
Вона з лопатою, з сапою,
Зі шлангом – дощ пустити
слід!
І все немає їй спокою
Ні в полудень, ані в обід.
Весела, рада квітникарка,
Розквітли квітоньки усі!
І мовить так: - Хай люди в
парку
Відпочивають у красі...

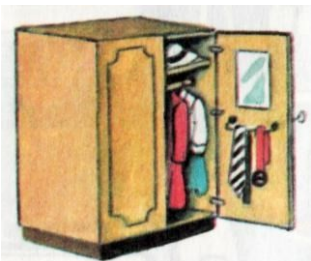
КРАЇНА МЕБЛІВ

Перевірте, чи знають ваші діти назву меблів, які розташовані у вас вдома.

Діти повинні знати назву таких меблів: **шафа для одягу (посуду, книжок), стіл кухонний (журнальний, комп'ютерний), стілець, крісло, табурет, ліжко, диван, софа, тумбочка, сервант, полиця, вішалка, етажерка.**

Якщо меблі підбрані за кольором, то вони називаються гарнітуром. Є кухонний гарнітур, спальний, дитячий, кімнатний.

Сходіть з дитиною до меблевого магазину, роздивіться меблі які, там продаються. Зверніть увагу, що меблі бувають різні за розміром, для великих та

малих кімнат, а ще меблі бувають дорослі та дитячі. Ознайомте з професією продавця.

Роздивіться, з якого матеріалу виготовлені меблі. Пограйте з дитиною в гру «**З чого зроблені меблі**». Стілець зроблений з дерева, то він який?... (*дерев'яний*); стіл із скла... (*скляний*); крісло із пластмаси (*пластмасове*).

Розкажіть дітям, що колись давно люди жили в печерах, де можна було сховатися від дощу й холоду. Там вони розпалювали вогнище, грілись біля нього, сиділи на камінні. Запитайте у дитини, чи зручно було сидіти на камінні, запропонуйте пояснити свою думку.

- Камені були холодними, не завжди гладенькими, і людині було незручно сидіти на них. Одного разу, коли втомлені мисливці поверталися з полювання, вони присіли в лісі на колоду, і зрозуміли, що краще сидіти на колоді, тому що дерево не таке холодне, як камінь, а навпаки нагрівається під ними.

З часом люди стали розумнішими. Вони будували великі дерев'яні будинки, в яких були кам'яні печі. Сидіти на колоді, чи пеньку в кімнаті було незручно, і людина придумала зробити з дерева лавку.

- Запитайте у дитини, як вона гадає, чим лавка може бути зручною? (*Багато людей вміщалося на ній*).

- А чим вона могла не задовольнити людей? (*Дуже масивна, важко пересувати по кімнаті*)

- І людина придумала табурет. Його можна поставити де завгодно. Але людині здавалося цього замало – хотілося не тільки сидіти, а й відпочивати. І ось хтось вперше прибав до боків табурета дощечки, і з'явився стілець.

- Роздивіться, які бувають стільці? (*Великі, маленькі, високі, низькі, спеціальні – для роботи за комп'ютером і гри на фортепіано*).

- З яких частин складається стілець? (*Сидіння, спинка, ніжки*).

- Скільки ніжок у звичайного стільця? (*Чотири*).

- А скільки ще може бути ніжок у стільця? (*Три, одна*).

- А на чому ще з предметів меблів можна сидіти? (*Крісло, диван*).

- Які бувають крісла? (*На ніжках, на колесах, крісло-гойдалка; дерев'яні, плетені, пластмасові тощо*). І так роздивіться всі меблі. (*У шафі полиці, ручки, можуть бути прикраси*)...

- Запитайте у дитини, чи знають вони, де виготовляють меблі? (*На меблевій фабриці*).

- Люди яких професій працюють на фабриці? (*Дизайнер придумує меблі, робить ескізи, художник малює меблі, а столяри виготовляють*). Є спеціальні станки, які допомагають людям виготовляти меблі.

Запропонуйте дитині описати меблі у вашій кімнаті, не називаючи їх.

Наприклад: «Він білого кольору, на ньому можна сидіти, у нього є сидіння та чотири ніжки».

Прочитайте дитині віршика і запропонуйте полічити слова, які позначають назву меблів.

Їде, їде грузовик –
Вантажі возити звик.
Він везе в новий наш дім
Все, що житиме у нім:
Ліжко, стіл, стільці, буфет,
Етажерку, табурет.
Телевізор, піаніно,
Для прання нову машину.

О.Бродська.

Пограйте з дитиною в ігри :

- **«Яке слово зайве?»** (Крісло, ліжко, пилосос. Пилосос, тому що це електроприлад. Ліжко, диван, табурет. Табурет, тому що на ньому неможливо спати). «Один – багато» (Крісло – крісла, стілець – стільці...).

- **«Порахуй»**

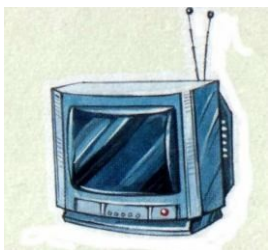
Один табурет,	два табурети...	п'ять табуретів.
Одна шафа,	дві шафи,	п'ять шаф.
Одне крісло	два крісла	п'ять крісел.

- **«Підбери слова»** (Підібрати назви меблів до слова мій, моя, моє, мої).

- «Продовж моє речення» Шафа яка? (Висока, широка, коричнева, зручна, красива, дерев'яна...).
- «Дай відповідь на запитання?» (В назві яких меблів є звук «С» (З,Ц, Ш,Щ, Ч, Л, Р) тобто мається на увазі звук, який дитина вірно вимовляє).

В СВІТІ ЦІКАВИХ РЕЧЕЙ

Разом з дитиною розгляньте електроприлади, які є у вас вдома. (Пилосос, телевізор, електропраска, пральна машина, холодильник, телефон, електрочайник, фен, кухонний комбайн, посудомийна машина,

блендер тощо). Розкажіть, для чого вони потрібні і як працюють. Продемонструйте кожен прилад в роботі.

Наприклад: «Пральна машина допомагає людям утримувати свої речі в чистоті, вона пере, полоще та віджимає білизну, іноді і сушить її»; «Праска прасує та відпарює випрані речі»; «Пилосос всмоктує пил та дрібне сміття, збирає його, чистить все навкруги – підлогу, килими, стіни, меблі».

Зверніть увагу, що дітям без дозволу дорослих вмикати електроприлади не можна, розкажіть, яка небезпека на них чекає.

Сходіть з дитиною в магазин побутової техніки, роздивіться різні електроприлади. Зверніть увагу, що вони різні за розміром, кольором, відмінної конструкції.

Розкажіть, що електроприлади виготовляють на спеціальних заводах, спеціально навчені робітники, а потім привозять до магазинів, де люди їх купують. Ознайомте з професією продавця.

При купівлі товару дається спеціальна інструкція, як ним користуватися. Якщо електроприлад використовувати неправильно, то він може зламатися.

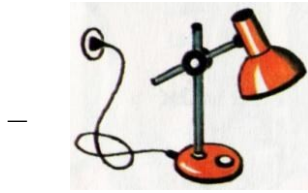
Ремонтують електроприлади в спеціальних майстернях. Сходіть з дитиною до майстерні, ознайомте працюю майстра.

3

В давні часи не було багатьох сучасних помічників (розкажіть, як люди обходились без них).

Наприклад: «Коли не було праски, то клали одяг на деякий час під щось важке, або намотували його на круглу гладеньку палицю, а потім розмотували. І так декілька разів, доки одяг не розгладжувався. На одязі

залишалося багато складок, та й важкувато було по декілька разів намотувати і розмотувати одяг на палицю втомлювалися руки. Люди помітили, що одяг можна добре випрасувати яким-небудь важким предметом, до того ж гарячим. І придумали вугільну праску. Це залізна коробка із загостреним носиком і кришкою, яка закривалась і відкривалась. У коробку клали гарячі вуглини. Через деякий час вуглини нагрівали праску, і нею прасували одяг та інші речі. Але це теж було незручно, потрібно було весь час готувати гарячі вуглини, вони могли випасти на одяг і спричинити пожежу. Інший винахід людства – праска, зроблена з важкого металу, в яку вже не потрібно класти гарячі вуглини. Праску ставили на вогонь, нагрівали і прасували одяг. Коли з'явилась електрика, людина здогадалася, що праску можна нагрівати електричним струменем. І це були найпростіші праски. Спочатку їх нагрівали, потім відключали і тільки після цього ними прасували. Потім люди придумали регулятор нагрівання і таким чином могли прасувати різні тканини, не хвилюючись про їх ушкодження. Сучасними прасками можна і випарювати речі.

Загадайте дитині загадки. Вивчіть декілька з них:

«Вітя вірш прочитав,
вікно.

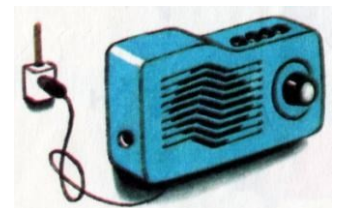
Я з Сергійком заспівав
кіно».

Слово в слово, тон у тон
Повторив... (Магнітофон).

«От так дім – одне

Кожен день в вікні

(Телевізор).

«Замість віника служу;
Дуже вам допоможу
Я моторний і швидкий,
Відгадайте хто такий?»
(Пилосос).

«Як завжди на мотузку
На столі чи у кутку,
До розетки як пригнуть,
Мовби човен, рушу в путь,
Згладжу хвилі всі. Будь ласка.
Як я звусь?» (Електропраска)

«Він так морозить,
Так старається,
Що сам від холоду
Зд-р-ригається».
(Холодильник).

«Є у мене вірний друг.
Має він чудовий слух
І говорить голосами
Моїх друзів, тата й мами».
(Телефон).

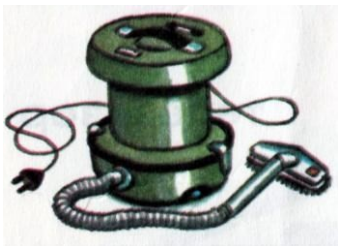

Запропонуйте дитині самостійно описати домашнього помічника, не називаючи його, а описуючи його зовнішній вигляд, розмір, колір та дії. А ви спробуйте відгадати, яку річ дитина описала.

Наприклад: «Цей помічник є в кожному домі. Він невеликий за розміром, у нас він білого кольору, необхідний, коли треба, щоб речі були незім'яті, вмикається в розетку і дуже нагрівається, у нього є круглі ручки для пари, працювати з ним слід дуже обережно».

Пограйте з дитиною в ігри:

«Що для чого?» (Праска, щоб прасувати. Холодильник, щоб охолоджувати. Пральна машина щоб... Пилосос, щоб ...).

«Знайдіть зайве». (Телевізор, магнітофон, праска, музичний центр; пилосос, віник, пральна машина, кухонний комбайн тощо).

«Закінчи фразу» («Щоб почути якусь інформацію, подивитись мультфільм, потрібно ввімкнути ...»). «Щоб одяг та інші речі були незім'ятими, треба користуватися ...»).

«Чого багато?» (Вдома один пилосос, а в магазині багато пилососів, вдома два телевізори, а в магазині багато телевізорів ...).

«Назви дію» (Пральна машина – прасує, полоще, віджимає, сушить; пилосос – збирає сміття, миє, чистить, всмоктує пил тощо).

У СВІТІ ПОСУДУ

Перевірте, чи вміють ваші діти розпізнавати, називати і розрізняти посуд за призначенням:

- **кухарський** (каструля, сковорода, горщик, чайник, ніж, кухоль, ополоник, велика ложка, миска, кружка);
- **столовий** (столовий сервіз, супниця, тарілка глибока, тарілка мілка, виделка, стакан).
- **чайний** (чайний сервіз, чашка, блюдце, маслянка, заварник, чайна ложка, цукорниця, креманка);
- **кофейний** (кофейний сервіз, кофейник, кофейна чашка, кофейна ложка, цукорниця);
- **декоративний** (це посуд, яким прикрашають приміщення)

Відвідайте з дітьми магазин посуду. Запитайте, який посуд найбільше сподобався і чому? Познайомте дитину з професією продавця.

Сядьте з дитиною на кухні, роздивіться посуд і розкажіть, з чого він зроблений.

Пограйте з дитиною в гру «Із чого зроблений посуд?»

- Стакан із скла. Який це стакан? (*скляний*).
- Ложка із дерева. Яка це ложка? (*дерев'яна*).

- Виделка із металу. Яка виделка? (*металева*).

- Каструля покрита емаллю, значить, вона яка? (*емальована*).

- Сковорода зроблена із чавуну. Яка сковорода? (*чавунна*) А якщо вона з тефлоновим покриттям, то ще кажуть, що сковорода *тефлонова*.

- Глечик зроблений із глини. Який глечик? (*глиняний*).

Покажіть дитині, у якому посуді ви варите суп, борщ, смажите картоплю, котлети, м'ясо, тушкуєте картоплю, печете пиріжки.

Спитайте у дитини, чим відрізняється чашка від стакану? Ложка від виделки? Каструля від чайника?

Запропонуйте дитині назвати той посуд, про який можна сказати слова мій, моя, моє.

Наприклад: мій чайник, моя ложка, моє відро...

Пограйте з дитиною в гру: «Скажи ласкаво» (тарілка - тарілочка, сковорода - сковорідочка, чашка - чашечка тощо).

Запропонуйте дитині описати посуд.

Наприклад. Це каструля. Вона належить до кухонного посуду. Каструля білого кольору з червоними і синіми квіточками. У неї є кришка, дві ручки. В каструлі можна варити суп, борщ, картоплю.

Пограйте з дитиною в гру «Який посуд я задумала?» Батьки описують посуд, не називаючи його, а дитина відгадує, а потім навпаки – дитина описує, а батьки відгадують.

Запропонуйте дитині послухати слова і назвати, яке тут слово зайве і чому.

Наприклад: чашка, заварник, блюдце, сковорода (*сковорода* – це слово зайве, тому що сковорода – це кухарський посуд, а чашка, заварник, блюдце – це чайний посуд); каструля, чайник, стіл, сковорода (*стіл* – це слово зайве,

тому що стіл – це меблі, а каструля, чайник, сковорода – це посуд); чашка, кружка, стакан, тарілка (*тарілка* – це слово зайве, тому що із тарілки їдять, а із чашки, кружки, стакана – п'ють).

ПОДОРОЖ У КРАЇНУ ВБРАННЯ

Одяг буває різний: **зимовий, літній, міжсезонний, повсякденний, святковий, робочий, верхній та спідній.**

А ще одяг є **жіночий, чоловічий, дитячий.**

Вдома, роздивіться з дитиною одяг, перевірте, чи знають вони назву одягу.

Літній одяг: майка, панاما, сукня, сарафан, футболка, шорти, гольфи, шкарпетки, спідниця, хустка, штани, сорочка, фартух, труси, купальник.

Зимовий одяг: штани, піджак, колготки, светр, сукня, кофта, спідниця, пальто, шуба, шапка, куртка, рукавиці, кептарик, кожух, рейтузи, гамаші.

Сезонний одяг: плащ, пальто, куртка, дощовик, хустка, хусточка (носова хустинка), шапка, костюм, штани, піджак, плаття, светр, капелюх, кашкет.

Сходіть з дитиною в магазин «Тканини». Поясніть, що тканина буває товста і тонка; барвиста і однотонна.

Для верхнього теплого одягу використовують товсту тканину (сукно).

Для літнього – тонку.

Запропонуйте дитині пояснити, чому так роблять?

Тканину виробляють із вовни, шовку, шерсті, льону, нейлону, бавовни.

Якщо одяг зроблений із шерсті, то він називається шерстяним; із льону – лляним тощо.

Зверніть увагу на працю продавця, чим і як він відміряє тканину. Поясніть, що тканина буває різна за шириною. Кожен набирає собі стільки тканини, скільки потрібно для пошиття того чи іншого одягу.

Виготовляють тканину на спеціальних ткацьких фабриках, на верстатах, потім змотують в ролон і відправляють до магазину, де люди її купують.

Одяг шиють в ательє. Перш ніж замовити одяг, ви повинні вибрати фасон (якщо сукня, то з комірцем чи без, з карманами чи без них, з гудзиками чи на блискавці) і тканину, із якої вона буде пошита. Можна вибрати фасон із спеціального журналу, який називається «Журнал мод». Ознайомте дитину з журналом, поясніть, що ці моделі створюють люди, які називаються модельєрами.

Коли обрана модель і тканина, із якої вона буде пошита, тоді закрійник зніме мірку, розкроїть тканину, окремо викроїть рукава, комірець, кишені, а швачка зшиє всі ці деталі разом, щоб вийшла готова річ.

Ще одяг шиють на спеціальних фабриках і вже готові вироби ми можемо купити в магазині «Одяг». У цьому магазині одяг продається за розмірами. Кожна людина має свій розмір одягу.

Запропонуйте дитині побути моделлю і продемонструвати свій одяг, але спочатку складіть план, за яким дитина буде описувати одяг:

- а) назвати річ і вказати, для якого сезону вона пошита;
- б) з якої тканини;
- в) детально описати фасон.

Потім ви опишіть свою якусь річ.

Н а п р и к л а д: Це святкова сукня із шерстяної тканини, для осінньо-зимового сезону, червоного кольору, комірець відкладний, з довгими рукавами. Прикрасою сукні є пасок з пряжкою.

Після цього дитина має спробувати самостійно описати свою річ, якщо в неї будуть труднощі з описом, то підкажіть їй за допомогою запитань.

П о м і р к у й м о: В магазині висіло 10 платтячок. Матуся купила донці декілька платтячок. В магазині залишилось 8 платтів. Скільки платтів купила матуся своїй донечці?

Чи все правильно?

Сашко влітку одягнув чоботи, куртку, шапку. Взяв із собою

санчата. Коли вийшов на вулицю, всі діти його обступили та довго сміялися. Як ти гадаєш, чому?

Олечка прибрала у своїй кімнаті. На поличку у шафі вона поклала весь свій одяг: светр, платтячко, капці, хусточку, черевики, спідничку.

Весела граматика.

С к а ж и п р а в и л ь н о:

- що? шуба, куртка...
- чого? шуби, куртки...
- чому? шубі, куртці...
- що? шубу, куртку...
- чим? шубою, курткою...

В и м о в и п е с т л и в о:

- шуба – шубка,
- шапка – шапочка,
- сарафан – сарафанчик,
- куртка – курточка,
- спідниця – спідничка...

Порахуй.

Один фартух	три фартухи	багато фартухів
піджак	три...	багато...
светр	три...	багато...
плащ	три...	багато...
Одна спідниця	три спідниці	багато спідниць
куртка	три...	багато...
хустка	три...	багато...
Одне плаття	три...	багато...
пальто	три...	багато...

Відгадай загадки.

«Темна, а не земля, пухнаста, а не сніг, гріє а не піч».
(Шуба).

«Подивися – штани, але обрізані вони.» (Шорти).

«Сиджу верхом на голові». (Шапка).

«В тепле літо одягають плаття на бретельках»
(Сарафан).

«Коли холодно, обмотує шию».

МОЯ СІМ'Я - МОЯ РОДИНА

Сім'я – перша школа людських взаємин, де діти з ранніх років засвоюють систему моральних цінностей, норм поведінки, культурні традиції народу. Саме в ранньому дитинстві, залежно від умов життя, у дитини виховується довірливе ставлення до світу, або ж постійне очікування прикростей від усього, що її оточує.

Адже почуття, сформовані в дитинстві, нерідко супроводжують людину протягом усього життя, надаючи їй стосункам з іншими особливого стилю і емоційного забарвлення, спрямованість на спілкування або бажання його уникнути, прагнення до співпраці, взаємодопомоги або конфліктність, довірливість або замкненість, агресивність.

До недавніх часів сім'я була патріархальною, численною за складом. До неї входили представники трьох, а нерідко чотирьох

поколінь. Правила виховання дітей передавались новим поколінням як освячені часом канони. Протягом останнього століття зростаючий темп суспільних перетворень змінив і сім'ю. Основною стала так звана нуклеарна сім'я (батьки і діти). Кількість дітей у сім'ї неухильно зменшується, тісні в минулому зв'язки між її членами поступаються місцем зв'язкам нестійким.

Нерідко сімейне виховання має довільний характер, здійснюється без чіткої системи. В одних сім'ях малята ростуть активними, допитливими, добрими, привітними, довірливими, цікавляться іграми, книжками, природою, мистецтвом, в інших – батьки не дуже дбають про загальний розвиток сина або доньки, проте велику увагу приділяють дисциплінованості, слухняності. Трапляються випадки, коли вихованню дитини не приділяють спеціальної

уваги, і вона росте самовільно. Батьки повинні виховувати дітей, працювати, щоб матеріально забезпечити сім'ю.

Розгляньте фотографії з сімейного альбому. Поясніть дитині, з кого складається ваш рід. У кожної людини є батьки, у них свої батьки (дідусь, бабуся), батько і мати бабусі і дідуся – прабабуся, прадід. Усі ці люди становлять рід, родину.

Кожен рід має історію, яку своїм життям продовжує кожна людина. Від того, як достойно живе людина, залежить честь її роду.

Дитина повинна знати якомога більше про членів свого роду. Де і як жили, чим займались, які добрі справи зробили для людей.

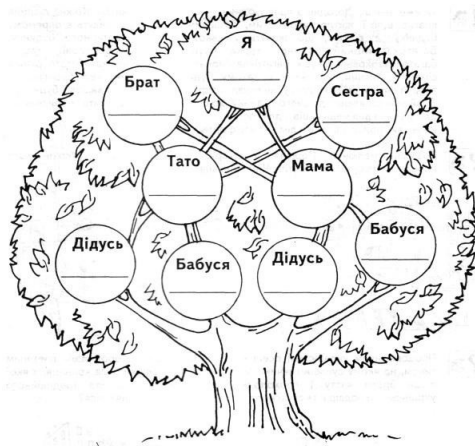
Вчіть дітей виявляти повагу до старших, самостійно знаходити нагоду для виявлення турботи: поступатися місцем, запропонувати допомогу пригостити, розрадити, подати потрібну річ, бути ввічливими.

Розкажіть дітям про сімейні свята – дні народження членів сім'ї. Запропонуйте дитині своїми руками зробити подарунок для тата, матусі... (намалювати листівку, зробити поробку тощо) і привітати рідну людину.

Перевірте, чи знають ваші діти своє прізвище, ім'я та по батькові, домашню адресу, ім'я та по батькові своїх батьків та інших членів сім'ї.

Спробуйте з дітьми намалювати своє родинне дерево: коріння дерева – прабабусі, прадідусі; далі – дідусі, бабусі; їхні діти – батьки і матері вихованців, і наймолодші гілочки – діти.

Поясніть дітям, що кожна родина пам'ятає тих своїх рідних людей, які померли: про них згадують із вдячністю, адже вони дали життя тим, хто живе сьогодні. У дні їхнього народження і смерті відвідують могили, приносять квіти, зберігають їхні портрети, фотокартки. Розкажіть дітям, як звали померлих родичів, де вони жили, чим займались.

Запропонуйте дитині скласти розповідь на тему «Моя родина» (з опорою на родинне дерево). Наприклад: мене звать Марина Іванівна, моє прізвище Іванова. У мене є старший брат, його ім'я Микола. У мене є тато, його звать Іван Іванович. У мене є мама – її звать Галина Михайлівна. У мене є бабусі й дідусі. Мамину маму, а мою бабусю звать Марія Миколаївна, маминого тата, а мого дідуся звать Кирило Денисович. Татову маму звать Ірина Олександрівна, татового батька звать Олександр Олександрович. Моя сім'я велика, дружна. Я всіх дуже люблю.

Поміркуйте

А П Е Л Ь С И Н

Батько донечці і сину

Дав чотири апельсини

І порадив: - «Не сваріться,

Ними чесно поділіться.»

То ж по скільки доньці й сину

Перепаало апельсинів?

Скажи правильно:
(хто?) матуся, татусь, бабуся...

Вимови пестливо:
Мама – матуся – матусенька

(кого?) матусі,
(кому?) матусі, ...
(ким?) матусею, ...

– матінка
Тато – ...
Бабуся – ...
Дідусь – ...
Сестра – ...

П о р а х у й

Один – брат	Два – брати	Багато – братів
Один – дядько	Два – дядьки	Багато - дядьків
Один – дідусь	Два - дідуся	Багато - дідусів
Одна – матуся	Дві – матусі	Багато – матусь
Одна – онука	Дві – онуки	Багато – онуків
Одна – бабуся	Дві - бабусі	Багато - бабусь
Одна – сестра	Дві – сестри	Багато - сестер
Одне – немовля	Двоє – немовлят	Багато - немовлят

Більшість імен існують сотні й тисячі років. Кожне ім'я має певне значення.

Значення імен

АДАМ – людина, перший чоловік.	АНАСТАСІЯ – воскресіння.
АНДРІЙ – мужній, хоробрий.	АННА – ласкава, милосердна
АНТОН – той, хто змагається.	АНТОНІНА – та, що змагається
АНАТОЛІЙ – схід, східний.	АНЖЕЛІКА – вістунка.
БОГДАН – Богом даний.	ВАРВАРА – чужинка.
БОРИС – борець.	ВАЛЕРІЯ – здорова.
ВАСИЛЬ – цар, володар.	ВІРА – дочка.
ВАЛЕРІЙ – здоровий, сильний.	ВЕРОНІКА – та, що приносить перемогу.
ВАЛЕНТИН – сильний.	ЄВА – жива.
ВІТАЛІЙ – живучий.	ЄВГЕНІЯ – доброго роду.
ВІКТОР – переможець.	ЗОЯ – життя.
ВОЛОДИМИР – володар світу.	ІВАННА – Божа благодать.
ГРИГОРІЙ – несплячий, чуйний	ІННА – повноводна.
ГЕННАДІЙ – благородний.	ІРИНА – лагідна, мирна.
ДАНИЛО – Божий суд.	КАТЕРИНА – чиста.
ДЕНИС – веселий, Бог життєвої сили.	ОКСАНА – гостя.

ДМИТРО – святий воїн.
ЄВГЕН – доброго роду.
ЙОСИФ - Бог дасть.
ІВАН – Божа благодать,
Бог змилювався.
ІГОР – охоронець добра.
ІЛЛЯ – мій Бог.
КОСЯНТИН – постійний, вірний.
ЛЕВ – лев.
ЛЕОНІД – подібно до лева.
КИРИЛО – пан.
МАКСИМ – величний.
МАРКО – молоток.
МИКИТА – переможець.
МИКОЛА – той, що перемагає.
МИХАЙЛО – подібний до Бога
ОЛЕГ – святий.
ОЛЕСАНДР – мужній, захисник людей.
ОЛЕКСІЙ – захисник.
ПАВЛО – малий, покірний.
ПЕТРО – скеля.
РОМАН – римлянин, міцний.
СЕМЕН – той, кого Бог чує.
СЕРГІЙ – служитель.
ТАРАС – бунтівник.
ФЕДІР – дар Бога.
ЮРІЙ – земний.

ЛАРИСА – чайка.
МАРІЯ – гірка, страдниця.
МАРТА – пані, господиня.
МАРИНА – морська.
НАТАЛЯ – природна.
НІНА – покровителька Грузії.
ОЛЕКСАНДРА – захисниця.
ОЛЕНА – сонячна, смолоскип.
ОЛЬГА – княгиня, свята.
РОЗА – квітка.
СВІТЛАНА – світла.
СОФІЯ – премудрість Божа.
ТЕТЯНА – призначення долі.
ЮЛІЯ – кучерява.
ЯНА – Божа милість.

ТАЄМНИЦІ СВІТУ ТВАРИН

Цих тварин повинні знати ваші діти:

тварини середнього поясу або наших лісів: білка, лисиця, їжак, заєць, вовк, лось, рись, бурий ведмідь, борсук, бобер, кріт.

Звірі півночі: білий ведмідь, морж, тюлень, песець, олень.

Звірі жарких країн: слон, бегемот, жирафа, зебра, кенгуру, носоріг, мавпа, лев, тигр, леопард, пума, крокодил.

Цих свійських тварин повинні знати діти: собака, кішка, кінь, коза, корова, вівця, свиня, осел, олень, верблюд.

Діти повинні знати, хто де живе:

лисиця – в норі;

собака – в будці;

вовк – в лігві;

корова – в корівнику;

ведмідь – в барлозі;

свиня – в свинарнику;

білка – в дуплі;

кінь – в конюшні;

вівці та кози в хліві.

Вправи на розвиток логічного мислення у дітей. Назвати характерні ознаки зовнішнього вигляду окремих тварин (у слона – хобот; у носорога на носі – ріг тощо).

Хто зайвий: лисиця, вовк, вівця, білка (*вівця – тому що це домашня тварина*); заєць, кріль, кінь, корова (*заєць – тому що це дика тварина*).

Порівняння диких та свійських тварин (Чим відрізняються? Де живуть? Чим живляться? Яка користь від них?)

Діти повинні вміти складати розповіді - описи диких та свійських тварин, з опорою на картинки та план:

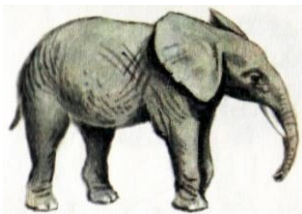
- Як називається?
- Зовнішній вигляд: чим вкрите тіло, особливості будови частин тіла (голови, тулуба, хвоста, лап (ніг) тощо)
- Особливості рухів тварин.
- Чим живляться?
- Вади та спосіб життя?
- Додаткові відомості про тварин, знайомі дітям.

Діти повинні вірно називати дитинчат диких та свійських тварин:

у білки – білчєня – білчєнята;
у зайчихи – зайчєня – зайчєнята;
у лосихи – лосєня – лосєнята;
у слонихи – слонєня – слонєнята;
у ослиці - ослєня – ослєнята;
у свині - поросєя – поросєята;
у лисиці – лисєня – лисєнята...

Зверніть увагу, що у

зайчєнят - мама зайчиха, тато – заєць;
у кролєнят – кролиця, кріль;
у моржат – моржиха, морж;
у слонєнят – слониха, слон;
у вовчєнят - вовчиця, вовк;

у тигрєнят – тигриця, тигр;
у ягнєят – вівця, баран;
у ведмежат – ведмєдиця, ведмідь;

у тєлят – корова, бик;
у поросєят – свиня, кабан;
у лошат – кобила, кінь...

Вправи на закріплення у мові поставлєних звуків, на розширення та активізацію словника.

В назві яких диких, свійських тварин та їх дитинчат є звук «С» (З, Ц, Ш, Ж, Л, Щ тощо).

Тобто маєтьєся на увазі поставлєний звук у дитини.

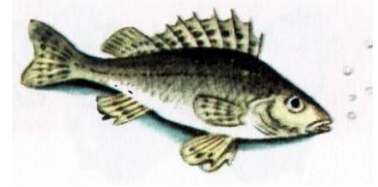
Діти повинні знати літературні загадки про тварин і вміти складати свої розповіді-загадки про диких та свійських тварин. Знати ознаки їх зовнішнього вигляду,

вади та спосіб життя. При загадуванні загадок, та розповіді про тварин слідкувати за звуковимовою, чітко промовляти поставлені звуки.

РИБИ

Перевірте, чи знають ваші діти назву риб: **карась, короп, окунь, щука, лящ, йорж, сом, камбала, хек, минтай, сельдь.**

Сходіть з дитиною в крамницю, купіть рибу і вдома роздивіться її будову. Розкажіть, що в риби є голова, очі та рот, плавники, хвостик. Тіло риби вкрите лускою. Дихає риба за допомогою зябер, через які проходить вода, насичена повітрям. Запитайте у дитини, навіщо рибі потрібні плавники та хвіст?

Роздивляючись рибу, пограйте з дитиною в гру «**Дай відповідь на запитання**»

- Чий хвіст? – *(риб'ячий).*
- Чиї плавники? – *(риб'ячі).*
- Чия луска? – *(риб'яча).*
- Чиї очі? – *(риб'ячі).*

Запитайте у дитини, у яких прозорих хатах живуть риби? *(В озері, річці, морі.)* Якщо риби живуть у річці, як ми їх назвемо? *(Річкові.)* А якщо в морі? *(Морські.)* Де ми можемо побачити риб, не виїжджаючи до водоймища? *(В акваріумі).*

Якщо вдома не має акваріума, то сходіть з дитиною до зоомагазину і роздивіться там акваріумних рибок. Запитайте у продавця, як вони називаються? *(Золота рибка, мечоносець..., а ще кажуть, що це акваріумні рибки).* Роздивіться, який у акваріумних рибок будиночок? *(Круглий, квадратний, прямокутний, світлий, гарний, затишний, з водоростями, равликами, мушлями).* Зверніть увагу, як плавають риби? Про них можна сказати, що вони чудові, спритні плавці. Попросіть продавця погодувати риб і зверніть увагу, як вони це роблять і що їдять.

Запитайте у дитини, що риби їдять у річці, озері, морі. Розкажіть, що є риби-хижаки, які живляться своїми сородичами. Поясніть, як ви розумієте прислів'я: «На те і щука, щоб карась не дрімав.»

Для чого людям потрібна риба? Чи можна з акваріумних рибок приготувати страви? А яких риб ми їмо? (*Морських, річкових*). Як можна приготувати рибу? (*Підсмажити, засолити, зварити суп*). Ще рибу консервують і роблять рибні консерви.

Приготуйте разом з дитиною декілька страв із риби, запропонуйте дитині прийняти участь у готуванні різних страв.

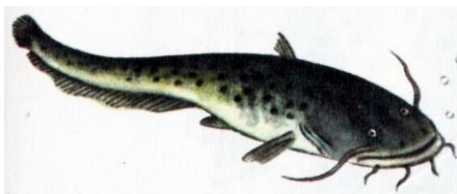
Діти повинні знати, що рибу ловлять спеціально навчені люди, яких називають рибалками. Є промисловий здобуток риби і аматорський. Промисловий здобуток риби – це коли на великих човнах рибалки виходять в море (річку), закидають велику сітку і виловлюють багато риби, яку потім відправляють на рибні заводи, де її заморожують, солять чи консервують. Із заводу рибу привозять до магазину, і ми її там купуємо.

Сходіть з дитиною в крамницю і роздивіться, яка і в якому вигляді продається риба.

Ще рибу можуть розводити для продажу спеціальні рибні хазяйства. Вони весною в озеро запускають маленьку рибку, яка називається мальок, все літо її підгодовують, пізно восени виловлюють і на спеціальних машинах-бочках привозять живу рибу для продажу в місто.

Якщо ви з дитиною ніколи не ловили рибу, то візьміть вудочку, роздивіться її (*вудилище, ліска, блешня, гачок*), розкажіть, що і для чого потрібне і хоч раз сходіть на рибалку. Діти повинні знати, що робить рибалка? (*Копає черв'яків, насаджує наживку, чекає, ловить рибу.*)

А якщо ви уже поїхали на рибалку, то зверніть увагу на те, що робить риба? (*Плаває, пірнає, вистрибує, клює, попадається на гачок, полює, ковтає приманку, плюскається.*)

Вивчить з дітьми віршик та загадки.

«РИБИ»

Є різні риби у воді:
Товсті, тоненькі і худі,
Дрібненькі риби-малюки,
А є й великі – от такі,
Є войовничі – із мечами,
Є з довжелезними хвостами.

ЗАГАДКИ

«Водою їхали пани,
На них – сріблясті жупани.
Хоч жупани – лата на латі,
Панам радіють в кожній хаті.»
(Риби)

Пограйте з дитиною в ігри:

«Порахуй»

- Один сом, два сома..., п'ять сомів.
- Одна щука, дві щуки..., п'ять щук.

«Один-багато»

- Один карась – багато карасів.
- Одна щука – багато щук.
- Одна камбала – багато камбали...
- **«Кого спіймали і хто зірвався з гачка»**
- Спіймали ляща, з гачка зірвався лящ.
- Спіймали окуня, з гачка зірвався окунь...

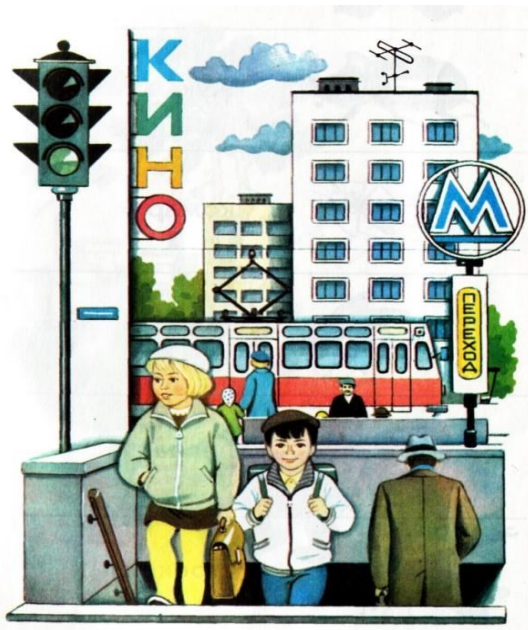
Л.Полтава

Є рибки срібні й золоті,
Є дуже мудрі, є й пусті...
Живуть вони в річках і в морі
І все беруться до розмов,
Але ніколи не говорять.
Немов своїх не знають мов.

Що за дивний дім такий?
Не простий, а водяний..
Він прозорий, хоч без вікон,
Та красивий, чистий, світлий.
А живуть в нім молодці –
Бо чудові всі плавці.

(Акваріум)

ТРАНСПОРТ

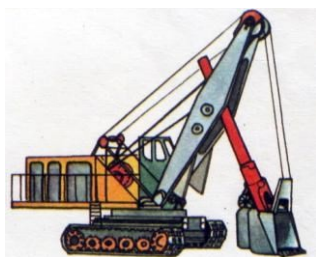

Ваші діти повинні вміти розрізняти, називати, розпізнавати транспорт за способом пересування:

- **наземний** (різні види автомобілів, автобус, тролейбус, трамвай, поїзд, велосипед, мотоцикл, моторолер, мопед);
- **повітряний** (літак, гелікоптер (вертоліт), ракета);
- **водний** (човен, корабель, баржа, парусник, яхта);
- **підземний** (метро),

за призначенням:

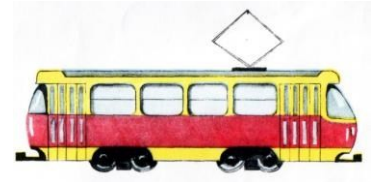
- **вантажний**;
- **пасажирський**;
- **спеціальний** (швидка допомога, пожежна, міліцейська машина);
- **сільськогосподарський** (трактор, комбайн, сіялка, сінокосарка).

Є машини, які допомагають людям піднімати важкі вантажі (*кран*), копати глибокі траншеї (*екскаватор*), перевозити в цистернах велику кількість рідини: молока (*молоковоз*), бензину (*бензовоз*).

Є машини, які пересуваються по залізничних коліях, у них спеціальні колеса. Це – поїзд, трамвай, електропоїзд. Ці машини ще можна віднести до залізничного транспорту.

Спитайте, чи знають ваші діти будову вантажної машини (*кабіна, кузов, рама, колеса*); обладнання *кабіни* (*кермо, прилади, дзеркало, фари, дверцята, двигун*); автобуса (*кабіна чи місце для водія, салон для пасажирів*); літака (*крила, кабіна, шасі, пропелер, хвіст, мотор, штурвал*); поїзда (*паровоз, електровоз, вагони*).

Пограйте з дітьми в гру «**Без чого не буває?**» (літака, автомобіля, поїзда, пароплава, велосипеда, мотоцикла). Велосипеда не буває без руля, коліс...

Запропонуйте вашій дитині порівняти тролейбус та автобус; автобус та трамвай, трамвай та тролейбус. Чим схожі, чим відрізняються?

Спитайте:

Де ночують машини? (*у гаражі, на стоянках*);

Де ночують автобуси? (*у автобусному парку*);

Де ночують кораблі? (*у порту на причалі*);

Де ночують літаки? (*в ангарі*).

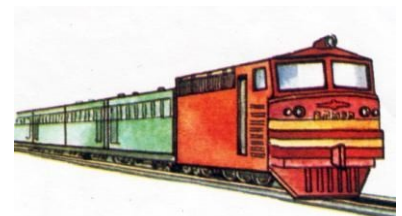

Діти повинні знати, що транспортом керують спеціально підготовлені люди різних професій: *шофери, водії, пілоти, штурмани, капітани, машиністи, космонавти*).

Пограйте з дітьми в гру: «**Дай відповідь на запитання**».

- Без кого не буде рухатись поїзд?
- Без кого не буде рухатись машина?
- Без кого не буде рухатись автобус? трактор? комбайн? кран?
 - Без кого не попливе корабель?
 - Хто допомагає капітану на кораблі?
- Хто обслуговує пасажирів у літаку, у поїзді?

Перевірте, чи знають ваші діти дієслова.

Гра «Назви дію».

Батьки виконують дійство з іграшковим транспортом, а діти його називають.

Л І Т А К – стоїть, набирає швидкість, злітає, гуде, летить, приземляється.

П О Т Я Г – стоїть, їде, стукає, гальмує, прибуває, відходить.

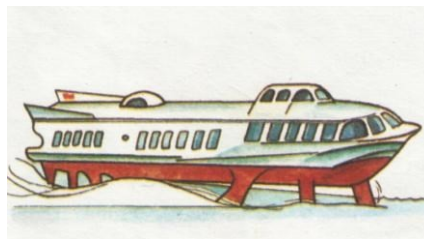
Ч О В Е Н – стоїть, відпливає, гойдається на хвилях, повертає, стишує хід, підпливає, відходить.

А В Т О М О Б І Л Ї – стоїть, сигналізує, їде, гальмує, повертає, зупиняється, заїздить, виїздить.

Пограйте з дітьми в ігри

«Скажи навпаки»

вгору - ... (вниз),
вправо - ... (вліво),
швидко - ... (повільно),
пливе - ... (тоне),
їде - ... (стоїть),
летить - ... (падає),
заїздить - ... (виїздить).

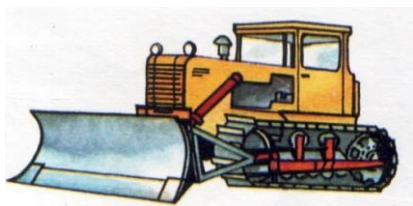
«Скажи правильно»

Що? – дорога, машина, літак, човен.
Чого? – дороги, ...
Чому? – дорозі, ...
Чим? – дорогою, ...

«Вимови правильно»

Вагон – вагончик.
Кабіна – кабінка.
Машина – машинка.
Літак – літачок.

«Чого багато?»

Одна машина, дві машини, три..., чотири..., п'ять машин, багато машин.

Один літак, два літаки, три..., чотири..., п'ять літаків, багато літаків.

Одне колесо, два колеса, три..., чотири..., п'ять коліс, багато коліс.

«Збери низку слів».

П р и к л а д: кабіна – кабінка – кабіни.

С л о в а: трактор, вагон, парус, мотор, машина, автобус, кран, трамвай.

При проїзді з дітьми в суспільному транспорті привчайте їх поступатися місцем пасажиром з маленькими дітьми, людям похилого віку та хворим людям.

Запитайте про правила поведінки пішоходів на вулиці (*ходити спокійним кроком, притримуватись правої сторони, переходити дорогу тільки в спеціально відведених місцях зі знаком «пішохідний перехід» на зелене світло світлофора.*)

Вивчіть з дітьми вірш:

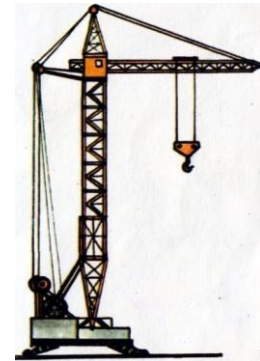
«СВІТЛОФОР»

Червоне світло – пам'ятай:

«Спинись! – велить завжди,

А жовте мовить: «Почекай!»

Зелене кличе: «Йди!»

ОСІННІЙ ВЕРНІСАЖ

Запитайте у дитини: - Яка зараз пора року? - Чому вона вважає, що наступила осінь? – Які прикмети осені?

Розкажіть, що перший місяць осені за календарем – **вересень**. Тихі, задумливі вересневі

дні ще теплі, наче літні. Та подих осені вже відчутний у вечірній і нічній прохолоді. День народжується у вечірньому серпанку, але поступово туман зникає, розсіюється. Піднімається сонечко і обігріває землю.

Нерідко початок вересня дивує своїм теплом. Сонце ще довго сяє на ясному небосхилі, та воно вже не таке гаряче, як влітку.

На газонах квітнуть ще яскраві різнокольорові айстри й жоржини, червоні канни, милують око

оксамитові чорнобривці. Та уже стає видно, як змінюються барви навколо: золотяться березові гаї, на бульварах і в парках устеляються першим жовтим листям доріжки.

Помітно скорочується день. 23 вересня на всій земній кулі день дорівнює ночі – рівно по 12 годин кожний. Тому і звать його – день рівнодення. Після нього ніч стає все довшою, а день зменшується. Настають короткі осінні дні. Швидкими кроками уступає осінь у свої володіння.

Готується до відльоту птаство, бо вже зникли комахи, отже, для пернатих друзів стало значно менше їжі, а незабаром – ще одне лихо – холоди.

У кінці вересня, а іноді й раніше, збираються у далеку мандрівку ластівки, ще раніше вже покинули нас стрижі. Поспішають на південь зграї шпаків, граків, тряхівісток. Вони летять на великій висоті і здаються в небі маленькими цяточками. Потягнулися на південь лелеки. А потім раптом чути голосні гортанні звуки, такі сумні, протяжні – то великим, правильним трикутником прямують у далечінь, до південної Африки, довгоносі журавлі. Летять вони повільно з великими зупинками, непомітно зникаючи в голубому просторі. Їхнє прощальне курликання довго чути здаля, ніби плач за батьківщиною. Гуси летять особливо, обережно, всі разом – старше покоління і молодше, яке навчається долати відстані прямо у польоті. Старі зозулі відлетіли, а молодь ще підростає, набирається сил і вчиться самотійності. Згодом і зозуленята відлетять, але самі, поодиноці.

Жовтень – наступний місяць осені. Назва його пов'язана з кольором, що переважає в цей час у природі. Листя на більшості дерев, трав та інших рослин він розфарбував в усі відтінки жовтого та червоного кольорів. Назбирайте з дитиною листя з різних дерев, зробіть осінній букет.

Пограйте з дитиною в гру «**З якого дерева листок?**» - Лист з клена, як називається? (*кленовий*); з берези? (*березовий*) ...

Запитайте, що відбувається восени з листям? (*жовтіє, жухне.*)

Листя яких дерев змінює колір? (*листя клена, дуба, берези, тополі, осики, горобини, липи*). Потім запропонуйте розповісти, якими

були листочки влітку, якими вони стали восени. *(Влітку всі листочки були зеленими, а восени стали різнокольорові.)*

Відцвіло на озерах латаття. На осінніх полях і луках стало зовсім порожньо. Більшість квітів уже відцвіли і розсіяли своє насіння.

Листопад – ворота зими. Нерідко буває, що й сніжок випадає. Заблищить після першого морозу калюжа на вулиці, але прогляне сонечко – вона і розтане.

Хоч і не дуже веселий листопад, та в ньому і своя принадність – у поступовій таємничій зміні природи перед зимовим сном.

Дружно готуються до зими всі мешканці лісу. Їжачок-трудівничок завжди в роботі. Знайде купу листя, пірне в нього, вийде, а на голках уже наколоті листочки. Однесе він листячко в свою нору під деревом, доки не вистелить собі зимову, м'яку постіль. Тоді сховається в ній, згорнеться клубочком і спатиме під м'якенькою й теплою ковдрою аж до весни.

Готуються до зими й трударі-бобри. Завалять дерево, перегризуть своїми міцними зубами на шматки, сплавають їх річкою у свої хатки.

Ведмідь вибирає в тихому густому лісі закуток під великим деревом і там готує собі барліг. Викине зайву землю, нанесе туди сухого листя й гілочок ялини, стане затишно, тоді вкладеться на всю зиму спати.

У букових і дубових лісах стадами збираються кабани, щоб перед зимою нагуляти собі для тепла трохи жиру. У жовтнілістопаді линяють куниці, лисиці, тхорі, змінюючи своє хутро на зимове – пухнастіше і тепліше. Змінить свою сіреньку шубку на біленьку й зайчик.

Борсук восени теж запасеться жирком, споживаючи для цього жуків, ящірок, ягоди і плоди. Потім загребе до себе в нору опале листя, зробить теплу постіль і ляже на зиму спати.

Осінь не завжди тішить нас сонячними днями. Та й похмурі дні світлішають, коли відмічають свято врожаю.

У садках нерідко ще висять на гілках червонощокі яблука, пізні сорти груш. На освітленій сонцем ділянці саду звисають великі грона винограду – золотистого й синього.

На баштанах, як величні господарі, лежать зелено-смугасті кавуни. Щоб стати солодкими і соковитими, вони мусять як найбільше ввібрати в себе сонячного проміння.

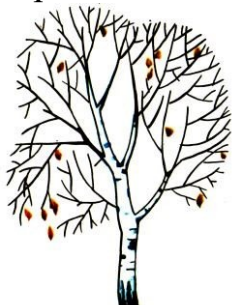
На полях та городах збирають урожай овочів. Оранжева морква вже викопана й підсихає на сонечку. Викопали й буряки. Тонким шаром розстелили для просушування цибулю.

Картоплезбиральний комбайн вправно викопує і відвантажує бульбу.

Та це ще далеко не всі дари садів і полів, які вирощують люди. Тут і сині баклажани, зелений та червоний перець, білокачанна капуста, багато інших фруктів та овочів.

Осінь – пора великих трудових справ. Люди готують поля, сади й городи до нових врожаїв. Насаджують нові ліси. Восени посадять маленькі саджанці дерев, а прийде весна – прокинеться деревце від зимової сплячки, почне рости. Одні з них стануть стрункими ялинками, інші – пухнастими соснами, величезними мудрими дубами, липами, кленами, осокорами. Піднімуться нові ліси. У містах, на вулицях, теж посадять нові деревця замість старих, які завчасно зріжуть і викорчують, щоб не впали під час сильного вітру і не пошкодили будівлі, дроти.

Пограйте з дитиною в ігри: «**Так чи не так**».

Запропонуйте дитині послухати кілька речень та сказати, що в них не відповідає дійсності.

Восени можна купатися в річці, засмагати на пляжі. Так це чи ні? Чому? *(Неправильно. Восени купатися вже холодно, сонечко погано гріє.)*

Восени йдуть холодні дощі, люди збирають урожай у садку та на городі, звірі роблять запаси на зиму. Так це чи ні? Чому? (Правильно. Восени всі готуються до зими.)

Восени люди одягають футболки, шорти та сарафани, на ноги босоніжки. Так це чи ні? Чому? (Неправильно. Восени одягаються тепліше і взувають ботинки, чоботи тощо)

«Продовж думку». Батьки розпочинають речення, діти продовжують його.

Я люблю осінь, тому що

Осінь – сумна пора року, бо

Я сьогодні не піду гуляти, тому що

Діти одягають куртки, гумові чобітки, беруть на прогулянку парасольки, тому що

Осінь – гарна пора року, бо

Я люблю осінь, тому що

Птахи восени відлітають у вирій, бо

Дерева восени скидають листя, тому що

Вивчіть з дітьми загадки, віршики про осінь.

«НАСТАЄ ПОРА ОСІННЯ»

В. Паронова.

Діти в школу поспішають,
Птиці в вирій відлітають,
Листя жовте, небо синє –
Настає пора осіння
Вітер пісню заспівав
І листочки закружляв,
Сяє сонячне проміння –
Настає пора осіння.
Став гарбуз таким пузатим,
Що не зміг його підняти,
Сипле соняшник насіння –

«ОСІНЬ»

В. Сосюра.

Висне небо синє,
Синє, та не те,
Світить, та не гріє
Сонце золоте.
Темная діброва
Стихла і мовчить,
Листя пожовтіле
З дерева летить.
Хоч би де замріла
Квіточка одна,
Тільки й червоніє,

Настає пора осіння.

Що горобина,
Здалека під небом,
В вирій летячи,
Голосно курличуть
Журавлів ключі.

Голі поля,
мокне земля.
Дощ поливає,
пташки відлітають,
Хто скаже,
хто знає, коли це буває?
(Восени)

Виснуть хмари низько-низько,
Опустили пасма-коси.
Всюди мокро, всюди слизько –
Ходить нашим краєм...

(Осінь)

ОЙ ВЕСЕЛА В НАС ЗИМА

Перевірте, чи знають ваші діти, що за календарем зима починається 1 грудня. Вчені вважають, що зима починається 22 грудня. Сонце в цей день знаходиться низько-низько на небі, тіні довгі, а день найкоротший в році. А в природі зима починається кожен раз в різний час. Перші морози – це ще не зима. Заморозки змінюються теплом, сніг падає і тоне по декілька разів. Небо затягується важкими хмарами.

Грудневі потепління традиційні для нашого клімату. Але зима не відвертається від свого рідного місця, розщедрюється на пухнасті сніги та морози. Зима починається, коли

температура повітря знижується нижче нульової позначки, замерзають водоймища, міцним сніжним покривом вкривається земля. Зимою сонце знаходиться низько на небі. Дні короткі і холодні.

Січень – найсуворіший із всіх місяців. Мороз малює різноманітні візерунки на склі, все покрито снігом, ліс стоїть в заметах. До кінця січня помітно прибавляється день. Сонце довше затримується на небі і пригріває. В сонячні морозні дні можна побачити на снігу темні плями, а з даху звисають маленькі прозорі бурульки.

Лютий – самий сніжний місяць. В цьому місяці бувають сильні хуртовини. Сонце з кожним днем піднімається все вище, яскравіше світить, більше гріє.

Спитайте, де народжується сніг і що таке сніг?

Сніг – це багато красивих сніжинок, вони падають і падають з висоти на землю, на дерева, на дахи будинків – чисті, крихкі, блискучі. Вони падають із хмар, як дощ. Раніше вважали, що сніг – це замерзлі краплини води. Але була розгадана таємниця народження сніжинок. Дізналися, що сніг ніколи не утворюється із краплинок води. Краплинки води можуть стати градинками, грудочками непрозорого льоду, який інколи йде літом

разом з дощем чи в час грози. Але краплини води ніколи не перетворюються в сніжинки – красиві шестикутні зірочки. Водяна пара піднімається дуже високо над землею, де царює сильний холод - тут із цієї пари утворюються крихітні льдинки – кришталіки. Це ще не сніжинки, які падають на землю, вони ще дуже малі. Але шестикутний кришталік весь час росте, поки не стане красивою зірочкою. Сніжинки повільно збираються в хлоп'я і падають на землю.

На що звернути увагу? Гуляючи з дітьми, звертайте увагу на зимові явища в природі. Взимку бувають сонячні дні, коли небо блакитне, і все навкруги залито сонцем. Воно яскраво світить, але не гріє. Люди тепло одягаються. Зимою часто йде сніг. Спостерігайте, як він падає. Спитайте дітей, куди від лягає. Подивіться, як під час снігопаду сніг кружляє в повітрі. Після снігопаду покажіть, які високі намети намело на вулиці, як розчищають вулиці

снігоочищувальні машини. В морозну погоду роздивіться з дітьми окремі сніжинки – зірочки з шістьма промінцями, вони добре помітні на темній рукавичці. Зробіть для дитини маленьку лопатку і разом розчистіть доріжки від снігу, поясніть, для чого це потрібно.

Багато дітей коштують сніг на смак. Покажіть їм, що сніг брудний. Наберіть сніг в чашку, в приміщенні він розтане, а на дні залишиться брудна вода. Навчіть дітей ковзатись на доріжках, кататися на санчатах з невисоких гір, на лижах. Підіть з дітьми на каток і покажіть, що лід твердий і прозорий. Каток заливають водою, і вона на морозі замерзає, по льоду можна кататися на ковзанах. Покатайтесь разом з дитиною. Спробуйте з дітьми залити гірку, зробити снігові будівлі. Під час потепління покажіть, який сніг, спитайте, з якого снігу краще робити будівлі, ліпити сніговика.

Навчайте дітей спостерігати природу. Якщо на небі сонце, то кажуть: на вулиці сонячно (похмуро); йде густий сніг (снігопад); сильний вітер (хуртовина); ввечері швидко темніє, сніг стає синюватий, на небі спалахують зірки.

Потурбуйте про зимуючих птахів, розвісьте годівнички, насипте їжу. Розкажіть, чим можна підгодувати голодних птахів. (Крупною, насінням

соняха, гарбуза, кавуна. Насіння краще роздавлювати. Неможна давати птахам смажене насіння. Можна годувати крихтами білого хліба, сирком, вершковим маргарином. Дятли і синиці люблять клювати несолоне сало і м'ясо). Спостерігайте за птахами, що прилітають годуватися, прислухайтеся до їх галасу, послухайте щебетання синиць, горобців, зверніть увагу на різноманітність голосів. Запитайте, кого можна побачити біля годівнички? (снігурів, ворон, горобців, голубів, синиць тощо). Кого із птахів ми називаємо лісовим лікарем і чому? Зріжте ножем

У багатьох дітей мова бідна прикметниками. Вони ще погано знають чи не можуть пояснювати властивості і прикмети предметів.

Сніг (білий, м'який, пухнастий, липкий, холодний, блискучий).

Сніжинки (білі, легкі, мохнаті, пухнасті, красиві, візерунчасті, прозорі, холодні). Що можуть робити сніжинки? (літати, кружляти, танцювати).

Лід (гладкий, блискучий, слизький, твердий, прозорий, безколірний, крихкий).

Вчіть дітей порівнювати (чим схожі і чим несхожі) лід і сніг; лід і скло; лід і люстерко; сніг і вата. Порівняйте ялинку і сосну. Як у них розташовані гілки? Якого кольору кора? Які по довжині голочки?

Чим відрізняється хвоя ялинки і сосни?

Яке велике свято ми святкуємо взимку?

Порівняйте гаву і галку за зовнішнім виглядом. Розрізнити їх зовсім не важко. Галка вдвоє менше гави і вся чорна, тільки навкруги шиї сіре пір'я, наче вона сірою хусточкою зав'язана. А у гави навпаки, весь тулуб сірий, чорні тільки голова, шия, крила та хвіст).

Поясніть дітям значення народних прикмет та висловів:

Холодна зима – жарке літо.

Зима снігова – літо дощове.

Січень морози – лютий хуртовини.

Зима без снігу – літо без хліба.

Підгодовуй птахів зимою – вони відплатять тобі влітку.

Зимою сонце крізь сльози усміхається.

Зима не літо, в шубу не вдягнеш.

Вивчіть з дітьми загадки, віршики про зиму:

«Прийшла до нас бабуся
У білому кожусі
Поля причепурила
Пухнастим снігом вкрила
Відгадайте: хто вона,
Бабуся чепурна?»

(Зима)

«Біле, як сорочка,
Пухнасте, як квочка,
Крил не має,
Скрізь літає
Що то за птиця,
Що сонця боїться?»

(Сніг)

«ПОРОША»

Г.Демченко.

Мов хазяєчка хороша,
Побілила все пороша.
Любо глянути довкола –
Білі луки, ліс і поле!
Навіть зайчик між снігів
До краплиночки збілів.
Всі радіють: «Ну й хороша
Ця хазяєчка пороша!»

«ОЙ, МЕТЕЛИЦЯ-ЗИМА»

Т.Мезенцева.

Ой, метелиця-зима
Скриню відчинила
Рукавички узяла,
Мов пушинки білі,
Одягнула кожушок
Ще й підперезалась,
В білу шапку із смужок
Весело убралась.
Ківш тримає у руці,
Висіва пороші,
Щоб родились пшениці
І жита хороші.

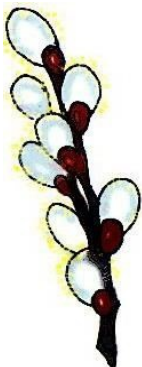
«ВЕСНА - КРАСНА»

Розпитайте у дитини, що вона знає про весну. Гуляючи з дітьми, звертайте увагу на зміни в живій та неживій природі. Розкрийте зв'язок між наростанням тепла, таненням снігу, льоду, станом ґрунту і пробудженням рослин, тварин, що перебувають у стані сплячки або спокою, прильотом птахів.

В березні коротшає ніч, а день все помітніше прибуває. І ось у березні настає такий час, про який у народі говорять, що день з ніччю міряються, вирівнюються. Що ж це означає?

Згадайте: коли ви прокидалися вранці взимку, було ще зовсім темно. А ось у березні, встаючи з ліжка в той самий час, бачиш, що надворі стало набагато світліше. Це тому, що навесні сонце встає раніше. Саме в березні, 21 числа, настає день весняного рівнодення, і тоді на всій земній кулі тривалість дня і ночі однакова, рівно по 12 годин. Та вже через кілька днів день стане довшим за ніч і далі все збільшуватиметься.

Усюди можна почути різноголосі пташині «розмови». Настала пора перелітати у ліс тим пташкам, які зимували ближче до людей: у містах, селах.

Повертаються з далеких країв перші перелітні птахи – граки. Вони одразу ж починають хазяйнувати на широких полях. Однак справжній прихід весни знаменує приліт гостродзьобих, більших за горобця, але менших за ворону птахів – шпаків. Як тільки долине їхній протяжний свист, вважає, що то вже справжня весна! Вони прилітають на початку березня й у теплі погожі дні селяться по своїх «квартирах». Буває, що в одних і тих самих будиночках-шпаківнях птахи живуть по багато років. Якщо ж там якийсь птах уже непрохано оселився, шпак рішуче виганяє такого самозванця із своєї оселі. Шпаки – великі майстри наслідувати спів інших птахів і різні звуки. За це їх звуть пересмішниками. Вони можуть передавати вороняче каркання, завивання котів, скрип колодяного журавля.

По вже підсохлій землі бігають невеличкі сіренькі пташки – жайворонки. Високо піднімаються вони в прозоре блакитне небо і заливаються там чудовим співом.

Звірі теж чують весну. Зайці міняють свою шубку з білої на сіру. У березні народжуються маленькі зайченята. Одягнуті вони теж уже по-літньому.

У цей час збільшуються сім'ї білочки, з'являються 3 – 5 сліпих, голих і зовсім безпорадних білченят. Прозрівають вони лише через місяць. Мати-білочка має багато турбот – прогодувати і зігріти своїх дітей, захистити від ворогів.

З'являються перші маленькі ведмежата, вовченята, лисенята.

Пробуджуються від сну дерева. Зігріті сонцем, вони поволі наповнюються соком. Рух соків означає, що коріння дерев починає всмоктувати воду з ґрунту. Вона розчиняє запаси тих речовин, якими харчуються дерева взимку. Розчин цей рухається в дереві аж до бруньок. Днів через десять після початку руху соків помітне

набухання бруньок. На всіх деревах вони швидко наливаються, ростуть. Всю зиму бруньки залишалися непомітними. Тепер вони скидають своє коричневе покриття, і з них починають розгортатися поки ще ледве помітні зелені листочки.

На зігрітих сонцем лісових галявинах з'являються перші квіти – білі, ніжні, з ледь помітною зеленою облямівкою, підсніжники, пробиваються і синіють перші проліски. Їх залишилось так мало в наших лісах. Вони занесені до «Червоної книги», тому їх не можна рвати.

У **квітні** з настанням тепла на лісовій галявині з'являються перші метелики.

Поспостерігайте з дітьми, як у височині тягнуться з півдня на північ зграї журавлів, диких качок і гусей, лебедів. Летять вони з ранку до пізнього вечора.

Уже все навколо починає зеленіти. Напоєна вологою, зігріта теплом, освітлена сонцем стає щедрою земля. Квітень називають найласкавішим місяцем весни. І не даремно: адже саме в квітні все розпускається, зеленіє і квітне. З'являються бджоли, гудуть над першими квітками. До цвітіння черемхи середня весна.

У кінці квітня – на початку травня приходить до нас весна зелені.

Травень – це розквіт і буяння зелені. Дерева і різні кущики поспішають прибратися на свято весни. Кожен день приносить щось нове: з'явилися блакитні незабудки, розпускаються фіалки. Ще трохи – розгорнуться чашечки конвалії, зацвіте ніжна суниця... Білими хмаринками вкрилася черемха. І пливе від неї солодкий, медовий аромат у високе-високе небо. До гомінкого щебету пташок приєднуються чарівні трелі солов'я. Кожен заслухається співом цього малесенького сіренького співця. Кажуть у народі: «Соловей співає, коли роси з березового листа напитися може». Значить, уже повністю розпустилася береза.

У зелених шатах лісу чути «ку-ку», «ку-ку», «ку-ку». Запитайте у дитини: «Хто так роки лічить?» Буває в травні і похолодання. Найчастіше – коли цвіте черемха. Та переважно цей місяць уже зовсім теплий. У кінці

травня заспокоюються вітри, настають теплі довгі дні. Здавна склалася приказка: «Травень ліс наряджає, літо в гості чекає».

У весняні місяці чимало клопоту і у людей... Навесні люди садять маленькі саджанці. А з них виростуть ялинки й черешні, вишні й каштани, яблуні й липи, груші й осокори, сливи й акації.

А також невпинно іде робота на полях та городах. На полях трактора сіють жито, пшеницю, щоб восени бути з хлібом. А на городах саджають різні овочі. Недарма кажуть: «Весна рік годує».

Вивчіть з дітьми загадки, вірші про весну:

«Тане сніжок,
ласкою,
Сяє лужок,
День прибуває,
Коли це буває?»

(Навесні).

«Вона приходить з
Із чарівною казкою,
Тепло і сонце нам несе.
Лиш прийде – оживе усе»

(Весна).

«БЕРЕЗЕНЬ»

Н.Забіла.

Ось весна вже зовсім близько,
З гір біжить, шумить потік.
Нам в гаю дає берізка
Свій живлющий, свіжий сік.
А сама берізка біла
Березневі бачить сни
Й прокидається зраділа,
Що діждалася весни.

«ТРАВЕНЬ»

Н.Забіла.

А чим же місяць травень
Поміж братами славен?
Святковими піснями
І громом над полями.
Іде і весело співа,
Дощами землю полива,
Не з лійки-поливалки,
А з грозової хма

«КВІТЕНЬ»

Н.Забіла.

Весно! Весно! Перші квіти
Розцвітають на землі.
Сині проліски привітно
Зводять вінчики малі.
І хоч, може, буде влітку
Більше квітів запашних,
Та для нас найперша квітка
Наймиліша від усіх.

ВЕСЕЛИМОСЬ, ГРАЄМО - ЛІТЕЧКО ВІТАЄМО

Перевірте знання дітей про літні явища в природі, систематизуйте уявлення про зв'язок між теплом, вологою і бурхливим ростом рослин, активним життям усіх тварин. Спостерігайте разом з дитиною за змінами в природі. Ро-

зкажіть, що прихід літа – це буяння зелені і квітів, це довгі теплі дні, це щедрі та ласкаві до кожної травинки і кущика сонце і земля. Здавна люди домовились початком літа вважати **1 червня**. Проте справжнє літо починається лише тоді, коли протягом усієї доби ртутний стовпчик термометра не опуститься нижче 10 градусів тепла. А для вчених-астрономів літо настає 22 червня – у день літнього сонцестояння, у найдовший день року, коли сонце піднімається найвище і обігріває землю найдужче. Існують ще й інші прикмети. Коли починають літати насінини-крилатки в'язу, на луках цвіте червона конюшина, а на лісових галявинах – шипшина і калина.

Перший літній місяць знаний, як місяць тиші в лісах, бо переважна більшість птахів виводить у цей час своє потомство.

його

про

Молоді птахи, тільки-но злетівши з гнізда, вчаться літати. Іноді вони

Підійдіть до пташиного гніздечка, роздивіться будову, розкажіть, що вони бувають різні і розміщуються в різних місцях (на кущах, на дереві, під дахом, у траві). Пташенята вилуплюються із яєчок. Батьки піклуються про них, годують по кількості разів на день.

падають в траву, на дорогу. Поясніть дитині, якщо вона зустрине таке пташеня, то брати його до дому не можна, бо воно загине. Адже їй не під силу годувати його 200-300 разів на день різними комахами. Краще залишити пташеня на місці або при небезпеці перенести поряд у траву. Батьки обов'язково його знайдуть, нагодують, збережуть...

Послухайте разом з дитиною різні співи птахів, поясніть, що співають птахи лише вранці та ввечері, а цілий день вони в турботах. Ціле літо птахи очищають сади й парки від гусені й комах, годуючи ними своє потомство. Пташки дорослі і малі їдять дуже багато. Деякі, наприклад, синиці і шпаки, за день з'їдають майже стільки, скільки важать самі. За літо птахи знищують величезну кількість мух, гусені, комах, гризунів і навіть бур'янів. Отже, вони всі заслуговують на нашу велику повагу і любов.

У народі говорять, що літній день рік годує. Чому так кажуть? Кожен літній день і місяць щедрі на дарунки. Недаремно називають червень – рум'янцем року, хліборостом. У цьому місяці досягають трави, ростуть хліба, у кінці червня настають сінокоси.

У **липні** дозрівають овочі: цибуля і часник, салат і щавель, огірки та помідори. Люди піклуються про овочі. Разом з дитиною прополіть грядку від будяків, підрихліть землю, полийте. Поясніть, щоб виростити гарний врожай, треба докласти багато праці.

У садках досягають вишні й агрус, малина і смородина, шовковиця і абрикоси...

Запропонуйте допомогти вам зібрати ягоди, а потім разом зробити запаси на зиму (зварити варення, джем, компот, заморозити).

В липні починаються жнива. Сходіть з дитиною на поле, роздивіться колоски жита й пшениці. Під вітром їх поля нагадують море, що колишеться, наче хвилями.

Починається гаряча пора – жнива.

Поспостерігайте за роботою комбайна, розкажіть про працю комбайнера.

Надходить **серпень**. Розчервонілися яблука, наливаються соком сливи й грона винограду. На городах

збирають овочі: цибулю, часник, огірки, помідори Запропонуйте дитині допомогти вам у збиранні врожаю. Розкажіть, що з цих овочів можна приготувати. Пограйте в гру «**Який на смак?**». (*Помідор – смачний, соковитий, кислий; часник – гіркий тощо*) Поважно лежать жовті гарбузи, хитають голівками соняшники. Щедре літо на різні дарунки!

Поясніть дитині, яка чудова пора – літо, яке багатство воно дарує людям, яку насолоду приносить! **Ми повинні шанувати і берегти все, що нас оточує: травинку і кущик, деревце і квіточку, пташку й кожну травинку, водойми і всю землю, на який ми живемо. Без усього цього збідніє наше життя.**

Вивчить з дітьми загадки, віршики про літо.

«Сонце пече,
Липа цвіте,
Жито достигає,
Коли це буває?»
(*Улітку.*)

«ЛІТО»

А.Загорудний.

Літо, літо золоте
Випиває роси
Та з пшениченьки плете
Україні коси.
Виглядає з-поміж віт
Вишнями в садочку,
Одяга на цілий світ
Сонячну сорочку.

«ЛІТО –ЛІТОЧКО»

Л.Савчук.

В небі сонечко яскраве,
В травах – коники,
А у лісі кучерявім
Дзвонять дзвоники.
Схожа вродою із сонцем
Кожна квіточка,
Стигне вишня під віконцем
Літо... Літечко!

ЛІТЕРАТУРА

1. Андриянова Т.Н., Гуткович И.Я., Самойлова О.Н. Учимся системно думать. Ульяновск. 2000.
2. Артемова Л.В., Вчитися граючись. – К. Томіріс 2008.
3. Гайван Т.Я., Макарова С.М. Логопедична робота з дітьми. Харків. 2008.
4. Максаков О.И. Учите, играя. – М., 1983.
5. Малятко. Програма виховання дітей дошкільного віку. – К., НДІ, педагогіка України, 1991.
6. Манилюк Ю.С. З казкою до знань. Тернопіль. 2002.
7. Сухар В.Л., Розвиток звукової культури мовлення. Харків. Ранок. 2008.
8. Тищенко В., Рібцун Ю. Як навчити дитину правильно розмовляти від народження до п'яти років. - К., Література ЛТД. 2006.
9. Швайко Г.С. Игры и игровые упражнения для развития речи. – М., 1983.

